

NARODNA BANKA SRBIJE

CENTAR ZA ISTRAŽIVANJA
Odeljenje za platni bilans

Metodologija platnog bilansa Srbije

Autori: Biljana Savić i Aleksandar Pinkulj

Juna 2006

Sadržaj

A. Opšte napomene	3
B. Uvod u metodologiju platnog bilansa Srbije	5
Međunarodni statistički standardi	5
Princip rezidentnosti	5
Princip dvojnog knjigovodstva	6
Izuzeci od pravila promene vlasništva	6
C. Metodologija platnog bilansa Srbije	7
Tekući račun	7
Izvoz i uvoz robe	7
Izvoz i uvoz usluga	8
Račun dohotka	9
Tekući transferi	10
Bespovratni transferi	11
Kapitalne i finansijske transakcije	12
Kapitalni transferi	12
Finansijske transakcije	12
Direktne investicije	12
Portfolio investicije	12
Ostale investicije	13
Komerциjalne banke	14
Greške i propusti	15
Rezervna aktiva Narodne banke Srbije	15
METODOLOGIJA PLATNOG BILANSA SRBIJE – TABELARNI PREGLED	16

METODOLOGIJA PLATNOG BILANSA SRBIJE

A. Opšte napomene

Narodna banka Srbije (NBS) odgovorna je za izradu platnog bilansa Republike Srbije. Na osnovu Zakona o deviznom poslovanju, Zakona o Narodnoj banci Srbije i pratećih odluka i uputstava, u NBS se vrši statističko sakupljanje i obrada svih transakcija između rezidenata i nerezidenata za potrebe izrade **platnog bilansa**, odnosno projekcija i praćenja realizacije monetarne politike.

Sa donošenjem novog Zakona o deviznom poslovanju u 2002. godini i potpunom liberalizacijom tekućih transakcija, statistika platnog bilansa je metodološki prilagođena međunarodnim statističkim standardima, shodno petom izdanju Priručnika o platnom bilansu Međunarodnog monetarnog fonda (BPM 5)¹.

Statističko sakupljanje i obrada podataka o transakcijama između rezidenata i nerezidenata zasnovano je na izveštajima banaka o platnom prometu sa inostranstvom (ITRS)², koji se dekadno, u elektronskoj formi, dostavljaju Centralnom prijemnom odeljenju NBS, koje ih prosleđuje Odeljenju za platni bilans na proveru i obradu. Shodno Uputstvu³ i pratećem šifarniku osnova naplata i plaćanja, koje propisuje NBS, ti podaci se prema šiframa transakcija dostavljaju na nivou pojedinačne transakcije. Naplate i plaćanja obuhvataju tekuće (vezane za plaćanje i naplatu robe i usluga, dohotke i tekuće transfere), kapitalne i finansijske transakcije.

Izvor podataka o izvozu i uvozu robe je Republički zavod za statistiku.

Podaci koji se ne mogu u celini obezbediti preko banaka putem izveštaja o platnom prometu sa inostranstvom prikupljaju se tromesečnim izveštajima direktno od preduzeća – obveznika izveštavanja, prema propisanim obrascima (za strana direktna ulaganja, transport, investicione radove u inostranstvu, turizam), a u skladu sa posebnim Uputstvom za sprovođenje Odluke o obavezi izveštavanja u poslovanju sa inostranstvom⁴.

Izveštaji o platnom bilansu sačinjavaju se na mesečnom nivou, izraženo u američkim dolarima (USD). U zavisnosti od raspoloživih izvora podataka, preračunavanje vrednosti transakcije iz originalnih valuta u izveštajnu valutu vrši se primenom:

- zvaničnog srednjeg kursa NBS na dan transakcije, i
- zvaničnog srednjeg kursa dinara koji je utvrđen poslednjeg radnog dana u nedelji koja prethodi nedelji u kojoj se utvrđuje iznos carine i drugih uvoznih dažbina.

¹ Balance of Payments Manuel, 5th edition.

² International Transactions Reporting System.

³ “Službeni list SRJ», 25/02 i 94/04.

⁴ “Službeni list SRJ», 55/02.

Tako formirana baza podataka predstavlja izvor za izradu platnog bilansa Srbije, koji se objavljuje na veb-sajtu NBS i u publikaciji "Statistički bilten Narodne banke Srbije". Podaci statistike platnog bilansa redovno se dostavljaju MMF-u i, po potrebi, drugim međunarodnim finansijskim organizacijama sa kojima NBS saraduje (Svetskom bankom, Evrostatom i dr.).

Pored redovnih podataka o platnobilansnim transakcijama u definisanim izveštajnim periodima, pripremaju se i objavljuju revidirani podaci za prethodne periode tekuće godine. Jednom godišnje vrši se revizija za vremensku seriju, a za one podatke koji se u znatnoj meri revidiraju u tekstu se navodi posebna napomena.

Revizije prethodno objavljenih platnobilansnih stavki obavljaju se iz nekoliko razloga: izvorne podatke revidiraju institucije za potrebe platnog bilansa (Republički zavod za statistiku za izvoz i uvoz robe, Narodna banka Srbije za podatke ITRS-a i podatke o korišćenju i otplatama kredita), dok se neki izvorni podaci objavljuju sa zakašnjenjem u odnosu na izveštajni period.

*Prema obavezi usklađivanja platnog bilansa sa metodologijom MMF-a (BPM 5), NBS je platni bilans Srbije revidirala u periodu od 2000. do 2005. godine, ukupno i po mesecima, u skladu s tom metodologijom, poštujući preporuku Statističke misije MMF-a (avgust 2003. godine). Usled toga je došlo do promene podataka, kako godišnjih, tako i po mesecima, objavljenih ranije na sajtu NBS. **Revidirani podaci platnog bilansa za period 2000–2005. na godišnjem i mesečnom nivou mogu se naći u okviru statističke oblasti – Eksterni sektor, odeljak Platni bilans.***

U statistici platnog bilansa kontinuirano će se vršiti metodološka poboljšanja u skladu sa daljom liberalizacijom kapitalnih transakcija (kroz izmene i dopune Zakona o deviznom poslovanju), s ciljem ispunjavanja metodoloških standarda prema petom izdanju Priručnika o platnom bilansu MMF-a.

B. Uvod u metodologiju platnog bilansa Srbije

Platni bilans je jedna od ključnih statističkih serija i predstavlja izveštaj sačinjen radi obezbeđenja sistematskog praćenja i beleženja ekonomskih transakcija rezidenata Srbije sa ostatkom sveta (nerezidentima). Njime se, takođe, formiraju serije bilansa transakcija prema Srbiji i iz Srbije, obezbeđuje neto tok transakcija između rezidenata i ostatka sveta i iskazuje način finansiranja tog toka. Ekonomske transakcije uključuju:

- (I) izvoz i uvoz robe,
- (II) izvoz i uvoz usluga,
- (III) tokove dohotka, kao što su kamate i dividende,
- (IV) finansijske tokove, kao što su direktna ulaganja, investicije u hartije od vrednosti, vlasničke i dužničke, krediti i depoziti, i

- (V) transfere, koji predstavljaju kontrapoziciju bilo koje jednostrane transakcije (koja ne podrazumeva quid pro quo), kao što su inostrana pomoć i donacije, doznake i druga sredstva migranata transferisana u Srbiju.

Platni bilans predstavlja **deo međunarodne investicione pozicije zemlje**, koja odražava stanja finansijske aktive i pasive prema ostatku sveta na određeni datum.

Međunarodni statistički standardi

Međunarodni statistički standardi koji se odnose na platni bilans i međunarodnu investicionu poziciju primenjuju se zbog potreba analiza NBS (u oblasti ekonomske i monetarne politike), kao i potreba izrade komparativnih analiza i izveštavanja domaćih i međunarodnih institucija (MMF-a, Svetske banke, EU, ECB, OECD-a, UN), u skladu sa standardima koje propisuju te institucije.

Radi obezbeđenja konzistentnosti podataka platnog bilansa, MMF je izradio Priručnik o platnom bilansu, a njegovo poslednje, peto, izdanje (BPM 5) u primeni je od 1993. godine. Takođe, MMF i EU propisuju upotrebu standarda (SNA 93) i (ESA 95) za izradu bilansa nacionalnih računa i BDP, koji su konzistentni sa BPM 5.

Princip rezidentnosti

Pod rezidentima se podrazumevaju fizička i pravna lica čiji je centar ekonomske aktivnosti i boravišta u Republici Srbiji u trajanju dužem od godinu dana. Rezidenti su: 1) pravno lice koje je registrovano i ima sedište u Republici; 2) preduzetnik – fizičko lice koje je registrovano u Republici i koje radi sticanja dobiti, u vidu zanimanja, obavlja zakonom dozvoljenu delatnost; 3) ogranak stranog pravnog lica upisan u registar kod nadležnog organa u Republici; 4) fizičko lice koje ima prebivalište u Republici, osim fizičkog lica koje ima boravak u inostranstvu duži od godinu dana; 5) fizičko lice – strani državljanin koji, na osnovu dozvole za boravak, odnosno radne vize, boravi u Republici duže od godinu dana; 6) državni organ i organizacija, korisnici budžetskih sredstava Republike, korisnici sredstava organizacija obaveznog socijalnog osiguranja i korisnici budžetskih sredstava lokalne vlasti; 7) diplomatsko, konzularno i drugo predstavništvo u inostranstvu koje se finansira iz budžeta Republike i domaći državljanin zaposleni u tim predstavništvima, kao i članovi njihovih porodica.

Princip dvojnog knjigovodstva

Osnovna konvencija koja se u sastavljanju platnog bilansa primenjuje jeste princip dvojnog knjigovodstva.⁵ Na potražnoj strani, sa pozitivnim znakom, knjiže se: izvoz robe i usluga, primljeni prihodi, bespovratni transferi, povećanja u finansijskoj pasivi i smanjenja u finansijskoj aktivni. Na dugovnoj strani, sa negativnim predznakom, knjiže

⁵ Double-entry system.

se: uvoz robe i usluga, ostala plaćanja, povećanja u finansijskoj aktivi i smanjenja u finansijskoj pasivi.

Vreme knjiženja platnobilansne transakcije je **vreme promene vlasništva**. Vrednovanje transakcija vrši se po tržišnoj vrednosti na dan izvršenja transakcije.

Prema principu dvojnog knjigovodstva, suma potražnih i dugovnih unosa mora biti jednaka nuli. U praksi se neki unosi vrše neadekvatnim vrednovanjem transakcija (greške), a neke transakcije se ne unose (propusti). Radi konzistentnosti potražne i dugovne strane platnog bilansa, unosi se stavka **greške i propusti** u neto iznosu. Ona ne ukazuje direktno gde nastaju diskrepance, ali se, kao i kod najvećeg broja zemalja EU, većina diskrepanci formira u bilansu finansijskih transakcija.

Izuzeci od pravila promene vlasništva

Kod nekih platnobilansnih transakcija, sa pravnog stanovišta, ne postoji promena vlasništva, ali se one tretiraju kao da je do promene vlasništva došlo. Ti slučajevi uključuju: finansijski (cross border) lizing, robu uvezenu ili izvezenu za potrebe dorade i transakcije između matičnog preduzeća u jednoj zemlji i njegovih ogranaka (afilijacija) u drugoj.

Finansijski zakup

Iako ne postoji formalna promena vlasništva u periodu otplate, roba uvezena/izvezena putem finansijskog (cross border) zakupa unosi se u uvoz/izvoz robe (za razliku od robe uvezene/izvezene putem operativnog zakupa, koja se ne uključuje u robu, dok se plaćanja za njeno korišćenje unose u usluge). Kontrastavka se registruje i unosi u finansijski bilans pod dugoročnim kreditima, a otplate pod otplatama dugoročnih kredita.

Roba za doradu

U ekonomskoj statistici, roba uvezena ili izvezena za potrebe dorade unosi se u robu na bruto principu i kod ponovnog izvoza/uvoza iako u međuvremenu nije došlo do formalne promene vlasništva. S druge strane, kod robe koja se izvozi/uvozi radi opravke unosi se samo neto vrednost opravki kao potražna ili dugovna stavka.

Ogranci (afilijacije)

U ekonomskoj statistici neophodno je razdvojiti privredne aktivnosti matičnog preduzeća u jednoj zemlji i njegovih ogranaka (afilijacija) u drugoj. Zbog toga se sve transakcije između njih registruju u platnom bilansu iako su, sa pravnog stanovišta, deo iste ekonomske celine.

C. Metodologija platnog bilansa Srbije

Tekući račun

Izvoz i uvoz robe

U platnom bilansu izvoz i uvoz robe obuhvata opštu robu i nemonetarno zlato po definiciji BPM 5. Nakon uvođenja nove Carinske deklaracije i novog Zakona o carinama, od 1. januara 2004. *Republički zavod za statistiku (RZS) vrši obradu podataka o uvozu i izvozu robe prema metodologiji OUN (mesečna saopštenja o izvozu i uvozu robe)*. Izvoz/uvoz robe po metodologiji RZS obuhvata i finansijski zakup, reeksport i vraćenu robu, a ne obuhvata operativni zakup i robu u tranzitu. Dorada robe se iskazuje po bruto principu. Popravke na robi nisu uključene u izvoz/uvoz robe. Roba nabavljena u lukama od strane transportera takođe se obuhvata podacima o ukupnom izvozu/uvozu, ali se posebno ne izdvaja u mesečnim saopštenjima. U podacima Zavoda za statistiku Srbije izvoz je prikazan po paritetu f.o.b., a uvoz po paritetu c.i.f.

U platnom bilansu uvoz/izvoz robe u formi finansijskog zakupa (cross border) ima kontrapoziciju u kreditima. Izvoz/uvoz pomoći u robi u platnom bilansu ima kontrapoziciju u bespovratnim transferima (zvanična pomoć). Izvoz/uvoz robe namenjene ulaganju rezidenta u inostranstvo/nerezidenta u Srbiju u platnom bilansu ima kontrapoziciju u stranim direktnim ulaganjima.

Prilagodavanje podataka RZS o izvozu/uvozu robe za potrebe platnog bilansa prema BPM 5 vrši se korekcijom podataka za klasifikaciju, za obuhvat i za vrednost.

Budući da je u podacima dobijenim od Zavoda za statistiku Srbije uvoz prikazan po paritetu c.i.f, procena uvoza po paritetu f.o.b. za potrebe platnog bilansa vrši se na osnovu pismeno dostavljene procene RZS. Prilagodavanje je izvršeno korišćenjem koeficijenta (3,1%), a time i **korekcija za klasifikaciju**. Procena o učešću domaćih i inostranih transportera i osiguravajućih društava u uvozu robe vrši se na osnovu podataka ITRS NBS.

Korekcijom za obuhvat podataka o izvozu i uvozu robe isključen je izvoz/uvoz probnih uzoraka, prodaja robe putnicima za lične potrebe, vraćene robe i druge robe koja se po metodologiji platnog bilansa ne uključuje u robnu razmenu. Popravke na robi uključuju neto izvoz/uvoz.

Korekcija za vrednost vršena je do kraja 2004. godine tako što je vrednost izvoza uvećavana za procenjeni iznos, uključujući i shuttle trgovinu. Stupanjem na snagu Zakona o porezu na dodatu vrednost, januara 2005. godine, privrednici su izgubili interes za uvećanje uvoznih faktura, dok je na izvoznoj strani, omogućavanjem povraćaja PDV-a za izvezenu robu, smanjen interes fakturisanja nižih vrednosti.

Izvoz/uvoz robe sa Crnom Gorom i Kosovom i Metohijom evidentira RZS od aprila 2003, a od januara 2004. godine u skladu sa metodologijom koju RZS primenjuje i na ostatak sveta. Robnu razmenu sa Kosovom i Metohijom Zavod

obrađuje od početka 2005. godine. U ITRS NBS evidentiraju se sve transakcije sa Crnom Gorom i Kosovom i Metohijom po šiframa osnova.

Promet sa Crnom Gorom i Kosovom i Metohijom nije iskazan u prometu robe, već u tekućim transakcijama (kao deo salda finansijskog prometa po svim transakcijama, na osnovu podataka banaka ITRS NBS). Nakon odvajanja Crne Gore juna 2006, podaci koji se odnose na celokupnu razmenu i transakcije sa Crnom Gorom uključeni su u stavku roba i druge delove platnog bilansa Srbije primenom BPM 5, a izvršiće se i korekcije od januara 2004. godine, za koji period su podaci metodološki uporedivi sa podacima o razmeni sa ostatkom sveta.

Izvoz i uvoz usluga

Izvoz i uvoz usluga obuhvata sledeće kategorije:

Saobraćaj obuhvata prevoz robe, putnika i ostale transportne usluge koje rezidenti iz Srbije pružaju nerezidentima i obrnuto, a podeljen je na pomorski, vazdušni, drumski, železnički, rečni i ostali saobraćaj (transport nafte i gasa, iznajmljivanje vozila sa posadom, špediterski i ostali transport);

Turizam obuhvata prilikom odliva za robu i usluge obezbeđene nerezidentima–rezidentima za vreme putovanja u inostranstvo vremenski kraće od jedne godine. Izuzetak od pravila jedne godine predstavljaju diplomatsko i vojno osoblje, čiji su rashodi i potrošnja obuhvaćeni uslugama državnih institucija, kao i đaci i studenti i medicinski pacijenti. Potrošnja turista se deli na: potrošnju vezanu za lični turizam, poslovni turizam, obrazovanje i lečenje. Turizam uključuje zdravstvene usluge i troškove školovanja, dok su usluge transporta isključene iz usluga turizma jer se obuhvataju uslugama putničkog transporta;

Usluge u oblasti **komunikacija**;

Investicione radove; osiguranje; finansijske usluge;

Ostale poslovne usluge (posredovanje i usluge u vezi s trgovinom, operativni zakup, autorska prava i naknade za korišćenje licenci, raznovrsne poslovne, profesionalne i tehničke usluge, kompjuterske i informacione usluge, usluge za lične i kulturne potrebe i rekreaciju, usluge državnih institucija i avansne naplate usluga).

Rashodi za usluge prevoza robe uvećani su za deo troškova transporta i osiguranja za uvoz robe koji su plaćeni nerezidentima, **po osnovu usklađivanja uvoza robe po paritetu f.o.b.** (koristi se procena 1,3% uvoza).

Podaci o vrednosti izvoza i uvoza usluga dobijaju se iz platnog prometa sa inostranstvom (ITRS NBS) na osnovu mesečnih podataka banaka i Narodne banke Srbije, po šiframa transakcija usklađenim sa metodologijom BPM 5.

Iako su podaci ITRS NBS za usluge metodološki usklađeni sa BPM 5, podaci banaka ne obuhvataju u celini prihode/rashode turizma i transporta. Te podatke koji nedostaju uglavnom obuhvataju menjački poslovi (po bruto principu) i iskazuju se u tekućim transferima. Za potpuno usklađivanje podataka o uslugama sa BPM 5 deo menjačkih

poslova (priliva–odliva) treba uključiti u pojedine kategorije turizma i transporta, za šta je potrebno sprovesti dodatne ankete.

Za usklađivanje obuhvata usluga, pored mesečnih podataka banaka, za procenu priliva–odliva u turizmu i procenu potrošnje turista koristiće se i: *mesečno Saopštenje RZS o broju turista; podaci Ministarstva za dijasporu i MUP-a o broju nerezidenata sa pasošima i državljanstvom Srbije u inostranstvu; podaci Ministarstva prosvete i sporta o broju studenata i đaka iz inostranstva na školovanju u Srbiji; podaci Ministarstva spoljnih poslova o broju stranih diplomatsko-konzularnih predstavništava i ostalih predstavništava iz inostranstva i broju zaposlenih nerezidenata i rezidenata u njima; kao i ankete o potrošnji stranih turista i prihodima domaćinstava iz inostranstva, koje će se sprovoditi preko RSZ.*

Neregistrovano – Za sada je izvršena vrednosna korekcija iskazanog izvoza usluga za procenjeni iznos potcenjene vrednosti registrovanog deviznog priliva od usluga u pravcu povećanja, posmatrano po godinama, na bazi podataka o prometu transportnih organizacija i podataka o potrošnji stranih turista iz obrasca NBS o dodatnom izveštavanju preduzeća.

Izvoz/uvoz usluga sa Crnom Gorom i Kosovom i Metohijom evidentira se u ITRS NBS kao transakcije po šiframa osnova, od aprila 2003. Promet usluga sa Crnom Gorom i Kosovom i Metohijom nije iskazivan u uslugama, već u tekućim transakcijama (kao deo salda finansijskog prometa po svim transakcijama, na osnovu podataka banaka ITRS NBS).

Nakon odvajanja Crne Gore, podaci koji se odnose na razmenu usluga sa Crnom Gorom uključeni su u stavke usluga, kao i u druge delove platnog bilansa Srbije primenom BPM 5, nakon revizije prethodnih godišnjih i mesečnih serija.

Račun dohotka

Račun dohotka uključuje pre svega podatke iz statistike platnog prometa sa inostranstvom (ITRS) o naplatama i plaćanjima po osnovu kamata na kratkoročne i dugoročne kredite i zajmove. Obuhvata naplaćene i plaćene kamate banaka i NBS na sve kredite i depozite nerezidenata.

Izvor za naplaćene kamate je ITRS NBS, a za plaćene kamate tabela Promet po namenama kredita (grupisano po vrsti dužnika) za kratkoročne, srednjoročne i dugoročne inostrane kredite (obračunate prema vrednosti na dan transakcije) – Odeljenja za kreditne odnose sa inostranstvom.

Prema metodologiji MMF-a, račun dohotka obuhvata i plate i naknade zaposlenima, podatke o isplaćenim i naplaćenim dohocima od inostranih direktnih i portfolio ulaganja (sada iskazanim u finansijskom bilansu u stavci *dobit – neto*). Radi pravilnog obuhvata, u Narodnoj banci Srbije u toku je istraživanje s ciljem da se utvrdi broj zaposlenih nerezidenata/rezidenata (uključujući i ambasade i strana predstavništva i nevladine organizacije).

Lična potrošnja nerezidenata sezonskih i prigraničnih radnika biće registrovana u okviru turizma.

U narednoj fazi iskazivaće se ukupan dohodak, a obuhvataće i: nadoknadu zaposlenima i dohodak od investicija (direktnih – uključujući reinvestiranu dobit i na prilivnoj i na odlivnoj strani sa kontrapozicijom u SDI, i portfolio investicija).

Tekući transferi

Tekući (kao i kapitalni) transferi obuhvataju transakcije rezidenata i nerezidenata kod kojih nema kontrapozicije u smislu primanja–davanja resursa za uzvrat (*quid pro quo*), registrovanih na računima u finansijskom delu (promenom aktive ili pasive) sa suprotnim predznakom.

Tekući transferi su, *prema rezultatima iz izveštaja devizne statistike (ITRS)*, razvrstani na:

Doznake radnika (saldo doznaka i efektivne);

Devizne račune stranih lica (neto);

Otkup deviza po menjačkim poslovima NBS i banaka (neto); i

Saldo finansijskog toka razmene Srbije sa Crnom Gorom i Kosovom i Metohijom.

Tekući transferi na prihodnoj strani uključuju podatak iz statistike platnog prometa sa inostranstvom (ITRS) o ukupnoj vrednosti *doznaka* primljenih iz inostranstva. Podatak je prikazan po bruto principu. U 2000. i 2001. godini u tekućim transferima, na bazi procene, prikazan je neregistrovani deo deviznih doznaka fizičkih lica.

U tekuće transfere na strani prihoda, po neto principu, za sada je uključen i priliv na *deviznim računima stranih lica*. Na ovim računima iskazane su i transakcije namenjene transferu novca radi stranih ulaganja. Zbog toga su u pojedinim mesecima iz depozita stranih lica izdvajani transferi namenjeni inostranim ulaganjima (po bruto principu), uglavnom otkupu akcija od države i malih akcionara i uključuju u SDI, a za isti iznos umanjenja depozita stranih lica po osnovu otkupa akcija od fizičkih lica (po bruto principu) uvećava neto priliv od menjačkih poslova kod banaka.

Na ovim računima iskazane su i transakcije koje su namenjene finansiranju tekućeg poslovanja, odnosno koje pripadaju finansijskom delu platnog bilansa i nakon što se budu izvršile naredne metodološke promene biće tamo i prikazane. Transakcije iskazane na ovim računima namenjene humanitarnim organizacijama, diplomatsko-konzularnim predstavništvima, kao i drugim predstavništvima, odnosno potrošnji stanovništva, biće po bruto principu izdvojene u tekući bilans.

Neto priliv deviza po *menjačkim poslovima* obuhvata priliv po ovom osnovu u devizne rezerve NBS i banaka.

Neto priliv na osnovu *prometa između Srbije i Crne Gore i Kosova i Metohije*⁶ obuhvata saldo deviznog priliva koji je po ovom osnovu ostvaren kod banaka.

Tekući transferi na rashodnoj strani uključuju: podatke iz statistike platnog prometa sa inostranstvom (ITRS) o ukupnoj vrednosti odliva deviza rezidenata u inostranstvo, i to po osnovu izvršenih doznaka u inostranstvo i doznaka podignutih sa deviznih računa rezidenata.

Kada u platnom bilansu budu identifikovani i procenjeni svi izvori (po originalnim transakcijama u prvom koraku na osnovu dodatnih anketa i istraživanja), naročito za menjačke poslove i deviznu štednju, ovi poslednji će biti reklasifikovani u platnom bilansu po originalnim tipovima transakcija. U tekućem bilansu doznake radnika biće prikazane po bruto principu (priliva i odliva od/prema nerezidenata/rezidentima). Tada će prestati i potreba za iskazivanjem doznaka podignutih sa računa rezidenata na rashodnoj strani. U tekućim transferima će biti uvedena i detaljnija sektorizacija.

Bespovratni transferi

Obuhvataju transakcije rezidenata i nerezidenata kod kojih nema kontrapozicije u smislu primanja–davanja resursa za uzvrat (*quid pro quo*), registrovanih na računima u finansijskom delu (promenom aktive ili pasive) sa suprotnim predznakom.

Obuhvata sumu donacija i pomoći u robi i finansijskim sredstvima (koji su registrovani u uvozu robe prema zvaničnim saopštenjima RZS, odnosno finansijske donacije u ITRS NBS za sektor države i iz deviznih rezervi NBS).

Bespovratni transferi ili zvanična pomoć uključuju podatke u novcu i robi. Podaci u novcu dobijeni su iz statistike platnog prometa sa inostranstvom (ITRS) i obuhvataju ukupnu pomoć i poklone dobijene iz inostranstva u novcu. Iz statistike RZS preuzimaju se podaci o vrednosti bespovratnih transfera ili zvanične pomoći u robi.

Zato će se ubuduće zvanična pomoć iskazivati u tekućim i kapitalnim transferima, registrovanjem samo jednog unosa, s obzirom na to da je drugi registrovan na računima u finansijskom bilansu ili u robi.

Kapitalne i finansijske transakcije

Kapitalni transferi

Kada se bude vršila detaljnija sektorizacija kapitalnih transfera, oni će obuhvatati i transfere vezane za prenos vlasništva, odnosno uslovljene finansijske pomoći koja nije namenjena povećanju lične potrošnje (npr. prenos osnovnih sredstava ili bespovratnih finansijskih sredstava za finansiranje infrastrukture, sada iskazane pod tekućim transferima), kada u kontrapoziciji nema davanja/primanja za uzvrat. Biće iskazan i oprost svih vrsta dugovanja od strane kreditora (na strani pasive). Tada će se i sve

⁶Zakon o privremenom obavljanju određenih poslova platnog prometa na teritoriji SR Jugoslavije, "Sl. list SRJ", br. 9/01.

dospele a neizmirene obaveze po dugu u tekućem periodu prikazati u plaćanju/naplatama kamata i glavnice, kao da su stvarno plaćene/naplaćene. Takođe, priliv/odliv novca od strane migranata po osnovu ličnih transfera, kao i pribavljanje/davanje neproizvodne i nefinansijske imovine, biće uključeni u kapitalni račun (pod stavkom kapitalni transferi – ostalo).

Finansijske transakcije

Finansijski račun obuhvata transakcije po osnovu promene vlasništva finansijske aktive i pasive između rezidenata i nerezidenata. Deli se u pet osnovnih kategorija: direktne investicije, portfolio investicije, finansijski derivati, ostale investicije i rezervna aktiva.

Direktne investicije obuhvataju transakcije između preduzeća koja su finansijski i organizaciono povezana u različitim zemljama (afilijacija). Direktnom investicijom se smatra investicija od strane nerezidenta/rezidenta u domaće/inostrano preduzeće ili banku, kojim se obezbeđuje posedovanje preko 10% vrednosti (akcija) tog preduzeća/banke, uključujući i: reinvestiranu dobit, neto pribavljanje/prodaju udela u kapitalu, promene na međukompanijskim računima, kao i promene međusobne zaduženosti majke/ćerke preduzeća (supsidijara ili povezanih preduzeća).

Strane direktne investicije – neto, koje se registruju u platnom bilansu, uključuju *podatke iz statistike platnog prometa sa inostranstvom (ITRS) i statistike o ulaganjima u robi (RZS)*. Statistika platnog prometa sa inostranstvom obuhvata (a) ulaganje stranog kapitala u domaća preduzeća i banke u novcu, (b) ulaganje domaćeg kapitala u strana preduzeća i banke, (v) naplate primljene za prodati udeo kapitala u drugom preduzeću, (g) prodaju i kupovinu nepokretnosti u zemlji, odnosno inostranstvu. Iz statistike RZS preuzima se podatak o vrednosti stranih ulaganja u robi.

Portfolio investicije obuhvataju sva ulaganja u kratkoročne i dugoročne hartije od vrednosti koja se ne mogu klasifikovati kao direktna ulaganja. Uključuju *podatke iz statistike platnog prometa sa inostranstvom (ITRS)*.

Dele se na vlasnička i dužnička ulaganja.

Vlasnička ulaganja obuhvataju ulaganja nerezidenata/rezidenata u akcije domaćih/inostranih kompanija sa vlasničkim udelom u kapitalu ispod 10% (tj. bez upravljačkog prava). Pod portfolio ulaganjima često se u ITRS NBS iskazuju delovi direktnih ulaganja, tako da će se za portfolio ulaganja uspostaviti posebna evidencija NBS.

Dužnička ulaganja obuhvataju obveznice, menice i instrumente tržišta novca, a uglavnom se sastoje od neto transakcija po državnim hartijama od vrednosti NBS, banaka i drugih finansijskih institucija. Njihova neto vrednost ima kontrapoziciju u aktivni dostupibilnih deviznih rezervi NBS, s obzirom na to da je uglavnom reč o promeni strukture devizne aktive NBS.

Zbog navedenih razloga, vlasničke i dužničke portfolio investicije zasebno se iskazuju u platnom bilansu za analitičke potrebe izveštavanja, uglavnom prema međunarodnim finansijskim institucijama, s obzirom na niske iznose i ograničenja po kapitalnim transakcijama, dok se, uobičajeno, najveći deo portfolio ulaganja u inostranstvo iskazuje u deviznim rezervama NBS. U toku je izrada metodologije prikupljanja podataka od Centralnog registra hartija od vrednosti o investicijama nerezidenata u domaće hartije.

Iz portfolio ulaganja isključene su i transakcije sa domaćim hartijama od vrednosti u vlasništvu rezidenata koje glase na devize (stara devizna štednja i zajam za preporod Srbije). One se, za sada, iskazuju u poziciji – Ostali kapitalni priliv/odliv, zbog postojanja nove devizne štednje i menjačkih poslova u platnom bilansu. Ubuduće u platni bilans (i transakcije po kojima dolazi do promena deviznih rezervi NBS) neće biti uključene domaće hartije od vrednosti u vlasništvu rezidenata koje glase na devize (transakcija između rezidenata), osim u slučaju kada ih kupuju nerezidenti na tržištu a iskupljuje država (NBS) od nerezidenata.

Ostale investicije obuhvataju u aktivi (zajmove inostranstvu od strane rezidenata) i pasivi (zajmove u zemlji od strane nerezidenata), u neto iznosu, po transakcijama: kratkoročne trgovinske kredite, dugoročne zajmove, kratkoročne zajmove, valute i depozite (promene deviznih rezervi banaka) i ostalu aktivu i pasivu.

Kratkoročni trgovinski krediti, za sada, predstavljaju najveći deo grešaka i propusta. Kada budu raspoloživi svi podaci za procenu, kratkoročni komercijalni krediti (aktiva i pasiva) iskazivaće se pod ostalim investicijama. Procena kratkoročnih trgovinskih kredita vršiće se na osnovu raspoloživih podataka ITRS NBS, mesečnih podataka o robnoj razmeni RZS i mesečnih podataka Odeljenja za kreditne odnose sa inostranstvom NBS.

Srednjoročni i dugoročni zajmovi – Obuhvata korišćenje i otplatu glavnice zajmova rezidenata, odobrenih od strane nerezidenata (pasiva), i korišćenje i otplatu glavnice zajmova od strane nerezidenata, odobrenih od strane rezidenata (aktiva), sa rokom otplate dužim od godinu dana. Uključuju podatke o korišćenju i otplati zajmova iz statistike kreditnih odnosa sa inostranstvom NBS, koja se bazira na zaključenim kreditnim ugovorima registrovanim kod NBS.

Za evidentiranje *cross border* lizinga koriste se podaci iz mesečnih saopštenja RZS o robnoj razmeni sa inostranstvom po vrsti posla i podaci ITRS NBS za otplate. Nakon izmena Zakona o deviznom poslovanju, koje će inkorporirati i sadašnji Zakon o kreditnim odnosima, evidencijom statistike kreditnih odnosa sa inostranstvom NBS biće obuhvaćeno i korišćenje i otplata po osnovu *cross border* lizinga.

Kratkoročni zajmovi i depoziti – neto, obuhvataju korišćenje i naplatu glavnice po kratkoročnim zajmovima inostranstvu od strane rezidenata (aktiva) i korišćenje i otplatu glavnice zajmova u zemlji odobrenih od strane nerezidenata (pasiva) sa rokom otplate do 12 meseci.

U platnom bilansu Srbije kratkoročni krediti i depoziti predstavljaju kratkoročne kreditne odnose koji nisu u celini obuhvaćeni statistikom kredita, zbog prirode (brzine) korišćenja i otplata. Uključuju podatke iz statistike platnog prometa sa

inostranstvom (*ITRS*) i podatke o *Kratkoročnom dugu, Odeljenja za platni bilans NBS, na osnovu mesečnih izveštaja banaka KNJBIFO*. Podaci *ITRS* obuhvataju bruto promet po kratkoročnim kreditima i depozitima i koriste se za poređenje sa podacima iz knjigovodstva banaka.

Ostalo – neto, prema sadašnjem načinu prikazivanja platnog bilansa, obuhvata različite kategorije transakcija u aktivi i pasivi, koje predstavljaju delove nekih od transakcija u finansijskom ili tekućem bilansu, ali nisu tamo uključene zbog sadašnjeg načina obračuna pojedinih stavki platnog bilansa, i to:

Avanse po osnovu izvoza i uvoza robe i usluga, koji predstavljaju sumu unapred izvršenih naplata/plaćanja za robu u određenom periodu, a u neto iskazu deo kratkoročnih komercijalnih kredita;

Loro čekove, koji predstavljaju vrstu privremenih – kratkoročnih depozita, odnosno u neto iznosu razliku priliva i odliva po ovom osnovu;

Dobit – po bruto i neto principu obuhvata dohodak od direktnih i portfolio investicija. Podaci *ITRS-a* za ovu kategoriju upoređuju se i koriguju sa podacima iz obrasca DI1, koji dostavljaju preduzeća i banke, i podacima Odeljenja za disponibilitet deviznih rezervi NBS za prihode po inostranim hartijama od vrednosti;

Novu deviznu štednju, koja obuhvata neto povećanje nove devizne štednje nerezidenata i rezidenata, na osnovu izveštaja Odeljenja za domaće devizno tržište NBS. Podaci o novoj deviznoj štednji dati su bez međuvalutnih promena;

Obaveze prema građanima po osnovu stare devizne štednje obuhvataju isplate po osnovu obveznica stare devizne štednje i zajma za privredni preporod Srbije na osnovu podataka Odeljenja za disponibilitet deviznih rezervi NBS; i

Ostalo.

Komercijalne banke – neto, obuhvataju promene deviznih rezervi banaka ovlašćenih za poslove sa inostranstvom, odnosno promene u njihovim potraživanjima na računima kod inostranih banaka, kao i novčanice i čekove u kasama komercijalnih banaka, prema izveštajima banaka dostavljenim Sektoru za devizne poslove NBS. Podaci o promenama deviznih rezervi komercijalnih banaka dati su bez međuvalutnih promena.

Greške i propusti

Predstavljaju razliku između ukupnog priliva i odliva u neto iznosu. Nastaju usled neadekvatnog vrednovanja transakcija (greške) ili zbog neobuhvatanja nekih transakcija (propusti).

Prema sadašnjem načinu prikazivanja platnog bilansa, izvor im je uglavnom u finansijskom bilansu, a najvećim delom zbog neobuhvatanja kratkoročnih komercijalnih kredita. Takođe, izvori grešaka i propusta mogu biti i u tekućem bilansu usled neadekvatnog vrednovanja uvoza robe (razlike c.i.f.–f.o.b.), kao i zbog

neadekvatne valuacije uticaja međuvalutnih promena proisteklih iz stanja (nove devizne štednje, aktive poslovnih banaka ili rezervne aktive NBS).

Rezervna aktiva Narodne banke Srbije

Rezervnu aktivu Narodne banke Srbije predstavlja aktiva u devizama koja je dostupna monetarnim vlastima i kontrolišu je monetarne vlasti (NBS), a može se upotrebljavati za finansiranje neravnoteže ponude i tražnje deviza, putem intervencija na tržištu, ili za druge svrhe ekonomske politike.

Obuhvata potraživanja u devizama NBS na računima kod inostranih banaka (depozite, inostrane hartije od vrednosti), efektivni strani novac (valute), monetarno zlato, rezervne pozicije kod MMF-a (specijalna prava vučenja), SDR, kredite od MMF-a i ostala potraživanja. Mogući iznos zaduženja kod MMF-a određuje se na osnovu kvote koju zemlja članica uplaćuje MMF-u (izvor: izveštaji Deviznog sektora NBS – Odeljenja za disponibilitet deviznih rezervi). Podaci o promenama deviznih rezervi NBS u platnom bilansu dati su bez međuvalutnih promena.

METODOLOGIJA PLATNOG BILANSA SRBIJE – TABELARNI PREGLED

OSNOV	ŠIFRA
<p>I. TEKUĆE TRANSAKCIJE – SALDO Roba + Usluge + Dohodak (kamate) + Tekući transferi + Bespovratni transferi</p>	
<p>I. TEKUĆE TRANSAKCIJE BEZ ZVANIČNE POMOĆI – SALDO Roba + Usluge + Dohodak (kamate) + Tekući transferi</p>	
<p>1. Saldo robne razmene Izvoz robe – Uvoz robe</p>	
<p>1.1. Izvoz robe Izvoz robe f.o.b. + Prilagodavanje za vrednost (neregistrovano) – Prilagodavanje za obuhvat</p>	
<p>1.1.1. Izvoz robe, f.o.b. Redovan izvoz + izvoz robe na doradu + popravke na robi + roba nabavljena u lukama + nemonetarno zlato</p>	
<p>1.1.1.1. Redovan izvoz Izvor: Saopštenje RZS (mesečna saopštenja o izvozu i uvozu robe, po vrsti spoljnotrgovinskog posla).</p>	11+13+15+31+32+33+34+41+51 +70+80+91+92+93+94+96+99
<p>1.1.1.2. Izvoz robe na doradu Izvor: Saopštenje RZS (mesečna saopštenja o izvozu i uvozu robe).</p>	Izvoz/uvoz robe, robe za doradu (po bruto principu, a neto vrednost naplaćena-plaćena se poredi sa ITRS NBS
<p>1.1.1.3. Popravke na robi Izvor: Saopštenje RZS (mesečna saopštenja o izvozu i uvozu robe).</p>	Popravke na robi (isključuje bruto izvoz-uvoz, a uključuje samo naplaćenu-plaćenu proviziju iz ITRS NBS
<p>1.1.1.4. Roba nabavljena u lukama Izvor: Saopštenje RZS (mesečna saopštenja o izvozu i uvozu robe).</p>	Roba nabavljena u lukama od strane transportera, šifra vrste postupka 95 I 96
<p>1.1.1.5. Nemonetarno zlato Izvor: Saopštenje RZS (mesečna saopštenja o izvozu i uvozu robe).</p>	U okviru 1.1.1. redovan izvoz odsek 97 SMTK
<p>1.1.2. Neregistrovano (prilagodavanje za vrednost) Izvor: Procenjeni iznos potcjenjene vrednosti izvoza u carinskim deklaracijama u pravcu povećanja izvoza.</p>	
<p>1.1.3. Prilagodavanje za obuhvat Izvor: Saopštenje RZS (mesečna saopštenja o izvozu i uvozu robe, po vrsti spoljnotrgovinskog posla).</p>	Isključuju se: (12) probni uzorci + (21 + 22 + 23) vraćena roba

<p>1.2. Uvoz robe Uvoz robe c.i.f. – Prilagođavanje c.i.f/f.o.b</p> <p>1.2.1 Uvoz robe, c.i.f. Registrovani uvoz robe, c.i.f. – Prilagođavanje za obuhvat</p> <p>1.2.1.1. Registrovani uvoz robe, c.i.f. Redovan uvoz + uvoz robe na doradu + popravke na robi + roba nabavljena u lukama + nemonetarno zlato</p> <p>1.2.1.1.1. Redovni uvoz Izvor: Saopštenje RZS (mesečna saopštenja o izvozu i uvozu robe).</p> <p>1.2.1.1.2. Uvoz robe na doradu Izvor: Saopštenje RZS (mesečna saopštenja o izvozu i uvozu robe).</p> <p>1.2.1.1.3. Popravke na robi Izvor: Saopštenje RZS (mesečna saopštenja o izvozu i uvozu robe).</p> <p>1.2.1.1.4. Roba nabavljena u lukama Izvor: Saopštenje RZS (mesečna saopštenja o izvozu i uvozu robe).</p> <p>1.2.1.1.5. Nemonetarno zlato Izvor: Saopštenje RZS (mesečna saopštenja o izvozu i uvozu robe).</p> <p>1.2.1.2. Prilagođavanje za obuhvat Izvor: Saopštenje RZS (mesečna saopštenja o izvozu i uvozu robe, po vrsti spoljnotrgovinskog posla).</p> <p>POSEBNO PRIKAZANO KOD UVOZA ROBE</p> <p>1.2.1.1.1. Reprodukcija Izvor: Saopštenje RZS (mesečna saopštenja o izvozu i uvozu robe).</p> <p>1.2.1.1.2. Oprema Izvor: Saopštenje RZS (mesečna saopštenja o izvozu i uvozu robe).</p> <p>1.2.1.1.3. Široka potrošnja Izvor: Saopštenje RZS (mesečna saopštenja o izvozu i uvozu robe).</p>	<p>Prilagođavanje za paritet c.i.f./f.o.b., odnosno smanjenje iznosa registrovanog uvoza robe po paritetu c.i.f. vrši se na osnovu procene RZS u iznosu od 3,1%</p> <p>11+13+15+31+32+33+34+41+51 +70+80+91+92+93+94+96+99</p> <p>Izvoz/uvoz robe, robe za doradu (po bruto principu, a neto vrednost naplaćena-plaćena se poredi sa ITRS NBS</p> <p>Popravke na robi (isključuje bruto izvoz-uvoz, a uključuje samo naplaćenu-plaćenu proviziju iz ITRS NBS</p> <p>Roba nabavljena u lukama od strane transportera, šifra vrste postupka 95 I 96</p> <p>U okviru 1.2.1.1.1. Redovan uvoz odsek 97 SMTK</p> <p>Isključuju se: (12) probni uzorci+ (21+22+23) vraćena roba</p>
---	---

2. Saldo usluga Izvoz usluga – Uvoz usluga	
2.1. Prihodi Zbir usluga izvoz	
2.1.1. Turizam Izvor: ITRS NBS.	401+532+699+701+702+ +703+705+707+812+342
2.1.2. Saobraćaj Zbir navedenih osnova saobraćaja	
2.1.2.1. pomorski saobraćaj Izvor: ITRS NBS.	201+202+208
2.1.2.2. vazdušni saobraćaj Izvor: ITRS NBS.	241+242+248
2.1.2.3. drumski saobraćaj Izvor: ITRS NBS.	251+252+258
2.1.2.4. železnički saobraćaj Izvor: ITRS NBS.	221+222+228
2.1.2.5. rečni saobraćaj Izvor: ITRS NBS.	231+232+238
2.1.2.6. ostali saobraćaj Izvor: ITRS NBS.	213+218+219+270
2.1.3. Komunikacija Izvor: ITRS NBS.	245+249
2.1.4. Investicioni radovi Izvor: ITRS NBS.	317+421+422+475
2.1.5. Ostale usluge Formula: Zbir navedenih ostalih usluga	
2.1.5.1. Osiguranje Izvor: ITRS NBS.	259+260+261+264+267+ 268+269
2.1.5.2. Finansijske usluge Izvor: ITRS NBS.	400+403
2.1.5.3. Kompjuterske i informacione usluge Izvor: ITRS NBS.	302
2.1.5.4. Prava industrijske svojine Izvor: ITRS NBS.	301+410
2.1.5.5. Posredovanje i druge usluge u vezi sa trgovinom Izvor: ITRS NBS.	310+516
2.1.5.6. Operativni zakup Izvor: ITRS NBS.	489+490

<p>2.1.5.7. Ostale poslovne, profesionalne i tehničke usluge Izvor: ITRS NBS.</p>	<p>303+304+305+300+316+306+319 +280+320+307+720</p>
<p>2.1.5.8. Kulturne usluge i usluge u vezi sa rekreacijom Izvor: ITRS NBS.</p>	<p>409+760+765+810</p>
<p>2.1.5.9. Avansne naplate po osnovu usluga Izvor: ITRS NBS.</p>	<p>507</p>
<p>2.1.5.10. Vladine usluge Izvor: ITRS NBS.</p>	<p>721</p>
<p>2.1.6. Neregistrovano Izvor: NBS.</p>	<p>Iako su usluge metodološki usklađene sa BPM 5, a prema podacima ITRS NBS nisu u celini obuhvaćeni pre svega prihodi od turizma i saobraćaja. NBS za sada vrši procenu.</p>
<p>2.2. Rashodi Zbir usluga uvoz</p>	
<p>2.2.1. Saobraćaj Saobraćaj, izvor ITRS NBS + troškovi prevoza po osnovu usklađivanja uvoza robe po paritetu f.o.b, za koliko se povećavaju transportni troškovi</p>	<p>Troškovi prevoza po paritetu f.o.b (koristi se procena od 1,3% uvoza robe)</p>
<p>2.2.1.1. pomorski saobraćaj Izvor: ITRS NBS.</p>	<p>201+202+208</p>
<p>2.2.1.2. vazdušni saobraćaj Izvor: ITRS NBS.</p>	<p>241+242+248</p>
<p>2.2.1.3. drumski saobraćaj Izvor: ITRS NBS.</p>	<p>251+252+258</p>
<p>2.2.1.4. železnički saobraćaj Izvor: ITRS NBS.</p>	<p>221+222+228</p>
<p>2.2.1.5. rečni saobraćaj Izvor: ITRS NBS.</p>	<p>231+232+238</p>
<p>2.2.1.6. ostali saobraćaj Izvor: ITRS NBS.</p>	<p>213+218+219+270</p>
<p>2.2.2. Komunikacija Izvor: ITRS NBS.</p>	<p>245+249</p>
<p>2.2.3. Turizam Izvor: ITRS NBS.</p>	<p>132+699+701+702+895 +703+707+804+812+340 +341</p>

<p>2.2.4. Ostale usluge Zbir navedenih ostalih usluga</p> <p>2.2.4.1. Investicioni radovi Izvor: ITRS NBS.</p> <p>2.2.4.2. Osiguranje Izvor: ITRS NBS.</p> <p>2.2.4.3. Finansijske usluge Izvor: ITRS NBS.</p> <p>2.2.4.4. Kompjuterske i informacione usluge Izvor: ITRS NBS.</p> <p>2.2.4.5. Prava industrijske svojine Izvor: ITRS NBS.</p> <p>2.2.4.6. Posredovanje i druge usluge u vezi sa trgovinom Izvor: ITRS NBS.</p> <p>2.1.5.6. Operativni zakup Izvor: ITRS NBS.</p> <p>2.1.5.7. Ostale poslovne, profesionalne i tehničke usluge Izvor: ITRS NBS.</p> <p>2.1.5.8. Kulturne usluge i usluge u vezi sa rekreacijom Izvor: ITRS NBS.</p> <p>2.1.5.9. Avansna plaćanja po osnovu usluga Izvor: ITRS NBS.</p> <p>2.1.5.10. Vladine usluge Izvor: ITRS NBS.</p> <p>4. Dohodak (kamate) Naplaćene kamate – Plaćene kamate</p> <p>4.1. Naplaćene kamate Izvor: ITRS NBS.</p> <p>4.2. Plaćene kamate Izvor: NBS, Odeljenje za kreditne odnose sa inostranstvom i IRTS.</p>	<p>317+421+475</p> <p>259+260+261+264+267+ 268+269</p> <p>128+400+403</p> <p>302</p> <p>301+410</p> <p>310+116</p> <p>489+490</p> <p>303+304+305+300+316+306+319 +280+320+307+308+720</p> <p>409+760+765+780</p> <p>107</p> <p>721</p> <p>510+511+512+529+528</p> <p>Tabela: "Promet po namenama kredita (grupisano po vrsti dužnika) za kratkoročne, srednjoročne i dugoročne inostrane kredite" (obračunate prema vrednosti na dan transakcije) 110+111+129+512+128 Podaci ITRS NBS za plaćene kamate koriste se radi upoređivanja i ujednačavanja sa podacima o plaćenim kamatama Odeljenja za kreditne odnose sa inostranstvom</p>
--	--

<p>5. Tekući transferi Zbir navedenih osnova</p> <p>5.1. Saldo doznaka i efektive na DRG Priliv doznaka – Odliv doznaka</p> <p>5.1.1. Priliv po osnovu doznaka iz inostranstva i efektive položene na DRG Izvor: ITRS NBS.</p> <p>5.1.2. Odliv sa deviznih računa građana Izvor: ITRS NBS, Odeljenje za disponibilitet deviznih rezervi, Odeljenje za politiku kursa dinara i domaće devizno tržište.</p> <p>5.2. Devizni računi stranih lica (neto) Izvor: ITRS NBS.</p> <p>5.3. Otkup deviza po menjačkim poslovima (neto) Izvor: NBS, Odeljenje za disponibilitet deviznih rezervi, Odeljenje za politiku kursa dinara i domaće devizno tržište.</p> <p>5.4. Devizni prilivi po osnovu Zakona o platnom prometu na teritoriji SRJ (neto) Izvor: ITRS NBS.</p>	<p>767+780+781+782+800+600</p> <p>767+800+894+600+(897)-(797 - porast nove devizne štednje iz tabele 4. "Disponibilne devizne rezerve ovlašćenih banaka i banaka", Odeljenja za politiku kursa dinara i domaće devizno tržište)-(isplata stare devizne štednje iz tabele 4. "Dnevne promene deviznih rezervi NBS", Odeljenja za disponibilitet deviznih rezervi)-(obračunata kamata na deviznu štednju, procena samo početkom godine prema stanju devizne štednje na kraju prethodne godine)-(procenjeni deo nove devizne štednje koji potiče od doznaka, za periode do 2004)</p> <p>Priliv (ITRS NBS) po osnovima: 501+502+504+898</p> <p>Odliv (ITRS NBS) po osnovima: 101+102+104+898</p> <p>Tabele 4. "Dnevne promene deviznih rezervi NBS", Odeljenja za disponibilitet deviznih rezervi + Tabela "Ukupan promet bankarskog sektora na deviznom tržištu (menjački poslovi banaka)", Odeljenja za politiku kursa dinara i domaće devizno tržište.</p> <p>Mesečni izveštaji (ITRS NBS) o prilivu i odlivu sa Crnom Gorom i Kosovom i Metohijom. Dnevni izveštaji o izvršenom prilivu i odlivu po osnovu privremenog obavljanja određenih poslova platnog prometa na teritoriji SCG – (ITRS NBS) Odeljenja za poslove platnog bilansa</p>
---	---

<p>6. Bespovratni transferi (zvanična pomoć) roba + novac Izvor: Saopštenje RZS (mesečna saopštenja o izvozu i uvozu robe, po vrsti spoljnotrgovinskih poslova) + ITRS NBS + Tabela 4. "Dnevne promene deviznih rezervi NBS".</p> <p>II. KAPITALNE I FINANSIJSKE TRANSAKCIJE</p> <p>1. Strana ulaganja</p> <p>1.1. Strane direktne investicije SDI u novcu + SDI u robi</p> <p>1.1.1. Strane direktne investicije u novcu Izvori: ITRS NBS + Dodatni izveštaj NBS o direktnim ulaganjima preduzeća i banaka, Odeljenja za platni bilans.</p> <p>1.1.2. Strane direktne investicije u robi Izvor: RZSS (mesečna saopštenja o izvozu i uvozu robe, po vrsti spoljnotrgovinskog posla).</p> <p>1.2. Portfolio investicije Izvor: Odeljenje za disponibilitet deviznih rezervi.</p> <p>2. Korišćenje srednjoročnih i dugoročnih kredita Izvor: NBS, Odeljenje za kreditne odnose sa inostranstvom + RZSS (mesečna saopštenja o izvozu i uvozu robe, po vrsti spoljnotrgovinskog posla).</p>	<p>RZS: 31+32+33+34 ITRS NBS: 802+803+892+801 Tabela 4 NBS: Donacije</p> <p>Direktna ulaganja u novcu ITRS NBS: 539+579+538+557+560+666 +157-179-138-139-157-560-666</p> <p>Otkup akcija od strane nerezidenata akcija malih akcionara rezidenata (fizičkih lica) – Dnevni izveštaji banaka, Tabela: Ukupan promet bankarskog sektora na deviznom tržištu (deo menjačkih poslova banaka), Odeljenja za politiku kursa dinara i domaće devizno tržište.</p> <p>Direktna ulaganja u robi (uključujući i opremu): RZS (mesečna saopštenja o izvozu i uvozu robe): (91) ulog stranog lica</p> <p>Tabela 4. Dnevne promene deviznih rezervi NBS, Odeljenja za disponibilitet deviznih rezervi; i ITRS 519+540+541-519-540-541</p> <p>NBS, mesečne tabele Odeljenja za kreditne odnose sa inostranstvom: Promet po namenama kredita (grupisano po vrsti dužnika) za kratkoročne, srednjoročne i dugoročne kredite (obračunato po kursu na dan transakcije) – mesečne tabele + cross border lizing (Mesečna saopštenja RZS o robnoj razmeni sa inostranstvom po oblicima posla, šifra 15).</p>
---	---

<p>3. Otplate glavnice duga po srednjoročnim i dugoročnim kreditima Izvor: NBS, Odeljenje za kreditne odnose sa inostranstvom.</p>	<p>NBS, mesečne tabele Odeljenja za kreditne odnose sa inostranstvom: Promet po namenama kredita (grupisano po vrsti dužnika) za kratkoročne, srednjoročne i dugoročne kredite (obračunato po kursu na dan transakcije)</p>
<p>4. Krediti dati inostranstvu Izvor: NBS, Odeljenje za kreditne odnose sa inostranstvom.</p>	<p>NBS, mesečne tabele Odeljenja za kreditne odnose sa inostranstvom: Promet po dugoročnim i kratkoročnim kreditima odobrenim inostranstvu, prema vrsti kredita i poveriocima (obračunato po kursu na dan transakcije)</p>
<p>5. Kratkoročni krediti i depoziti (neto) Izvor: Knjigovodstvo banaka i NBS, mesečni izveštaji (KNJBIFO).</p>	<p>Tabele: Kratkoročni dug, Odeljenja za platni bilans NBS – računi 5530,5532,5534,5531,5533,5535,5620,5622,5624,5621,5623,5625</p>
<p>6. Odložena plaćanja po osnovu nafte i gasa Izvor: Mesečni izveštaji NIS-a.</p>	
<p>7. Ostali kapitalni priliv Zbir navedenih osnova</p>	
<p>- Avansi po osnovu izvoza i uvoza robe Izvor: ITRS NBS.</p>	<p>506-106</p>
<p>- Loro čekovi (neto) Izvor: ITRS NBS.</p>	<p>515-115</p>
<p>- Dobit (neto) Izvor: ITRS NBS.</p>	<p>(430+444+578) - (431+160)</p>
<p>- Nova devizna štednja Izvor: Mesečni izveštaj Odeljenja za domaće devizno tržište NBS.</p>	<p>Mesečni izveštaj – Rang-lista banaka po visini nove devizne štednje – Odeljenja za domaće devizno tržište NBS</p>
<p>- Obaveze prema građanima po osnovu stare devizne štednje Izvor: NBS, Odeljenje za disponibilitet deviznih rezervi.</p>	<p>Tabela 4, stavke stara devizna štednja i zajam za preporod i razvoj, Odeljenja za disponibilitet deviznih rezervi NBS.</p>

8. Komercijalne banke (valute i depoziti)

Izvor: NBS, Odeljenje za politiku kursa dinara i domaće devizno tržište.

III. GREŠKE I PROPUSTI

Predstavljaju razliku ukupnog priliva i odliva u neto iznosu. Nastaju usled neadekvatnog vrednovanja transakcija (greške) ili zbog neobuhvatanja nekih transakcija (propusti).

IV. REZERVNA AKTIVA NBS (DEVIZNE REZERVE NBS) Obuhvata: monetarno zlato, SDR, rezervne pozicije kod MMF-a, deviznu aktivu (valutu, depozite, hartije od vrednosti) i ostala potraživanja.

Izvor: NBS, Odeljenje za disponibilitet deviznih rezervi.

Tabele – Disponibilne devizne rezerve ovlašćenih banaka i banaka – NBS, Sektor za devizne poslove i domaće devizno tržište, Odeljenje za politiku kursa dinara i domaće devizno tržište.

Devizna pozicija ovlašćenih banaka i banaka, stanja na kraju meseca.

Za sada obuhvataju najvećim delom kratkoročne komercijalne kredite (saldo neplaćenog/nenaplaćenog uvoza/izvoza) robe.

Tabele 3 i 4 Odeljenja za disponibilitet deviznih rezervi.